

Program rewitalizacji po nowemu

Szczecin, 13-15 grudnia 2016 r.

Rewitalizacja

proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w **sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, **skoncentrowane terytorialnie**, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Rewitalizacja*

1. Rewitalizacja to **proces**.
2. Rewitalizacją **nie są pojedyncze inwestycje** lub działania, takie jak remont linii kolejowej, przebudowa budynku, otwarcie nowego przedsiębiorstwa.
3. Rewitalizacji **nie prowadzi wyłącznie gmina** – udział w niej biorą interesariusze, którymi mogą być podmioty publiczne, prywatne, organizacje pozarządowe, a przede wszystkim mieszkańcy. Rolą gminy jest koordynacja i odpowiednie zaprogramowanie tego procesu.
4. **Partycypacyjny charakter** rewitalizacji polega na tym, że proces ten programuje się, prowadzi i ocenia przy zapewnieniu aktywnego udziału interesariuszy.
5. Rewitalizacja jest **procesem ciągłym**.

* *Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz*. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa. Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016

Rewitalizacja – czym nie jest?

Mój region w Europie

Rewitalizacja Zielonego Rynku

Zakres rzeczowy:

- ✓ przebudowano nawierzchnię jezdni, chodników, placu imprez masowych i parkingu;
- ✓ zainstalowano fontannę oraz zaaranżowano nową zielen;
- ✓ **Koszt projektu:** 9 807 969,68 PLN
Dofinansowanie: 6 252 731,17 PLN
wkład własny: 3 555 238,51 PLN
- ✓ Termin realizacji projektu: lata: 2008 – 2011
- ✓ Projekt zakończony i rozliczony finansowo.

Rewitalizacja cmentarza wojennego w

Gmina Kalinowo otrzymała dotację z Rady Ochrony Pamięci V budżetu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego na remont cmentarzy żołnierzy armii niemieckiej i rosyjskiej z okresu I wojny światowej.

W ramach rewitalizacji przeprowadzone zostały prace konserwacyjne na cmentarzach, oczyszczenie z mchu nagrobków betonowych, uczytelnienie rysów mogił zbiorowych i jednoczesne posypanie alejek tłuczniami kamiennymi.

Renowacja i rewitalizacja granitowej kostki brukowej

Przed czyszczeniem

BlueCartoon, Renowacja i Przeliczenia Posadzki, tel. 509 031 505

Tytuł projektu: REWITALIZACJA CMENTARZA PRAWOSŁAWNEGO PRZY UL. LIPOWEJ W LUBLINIE

Beneficjent: PARAFIA PRAWOSŁAWNA P.W. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO W LUBLINIE

STOWARZYSZENIE
REWITALIZACJI
CMENTARZY
EWANGELICKICH

REWITALIZACJA
TOALETA
NIECZYNNA

(dostępna toaleta na poziomie +1 przy restauracjach)

PRZEPRASZAMY

Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast.

NIK - informacja o wynikach kontroli

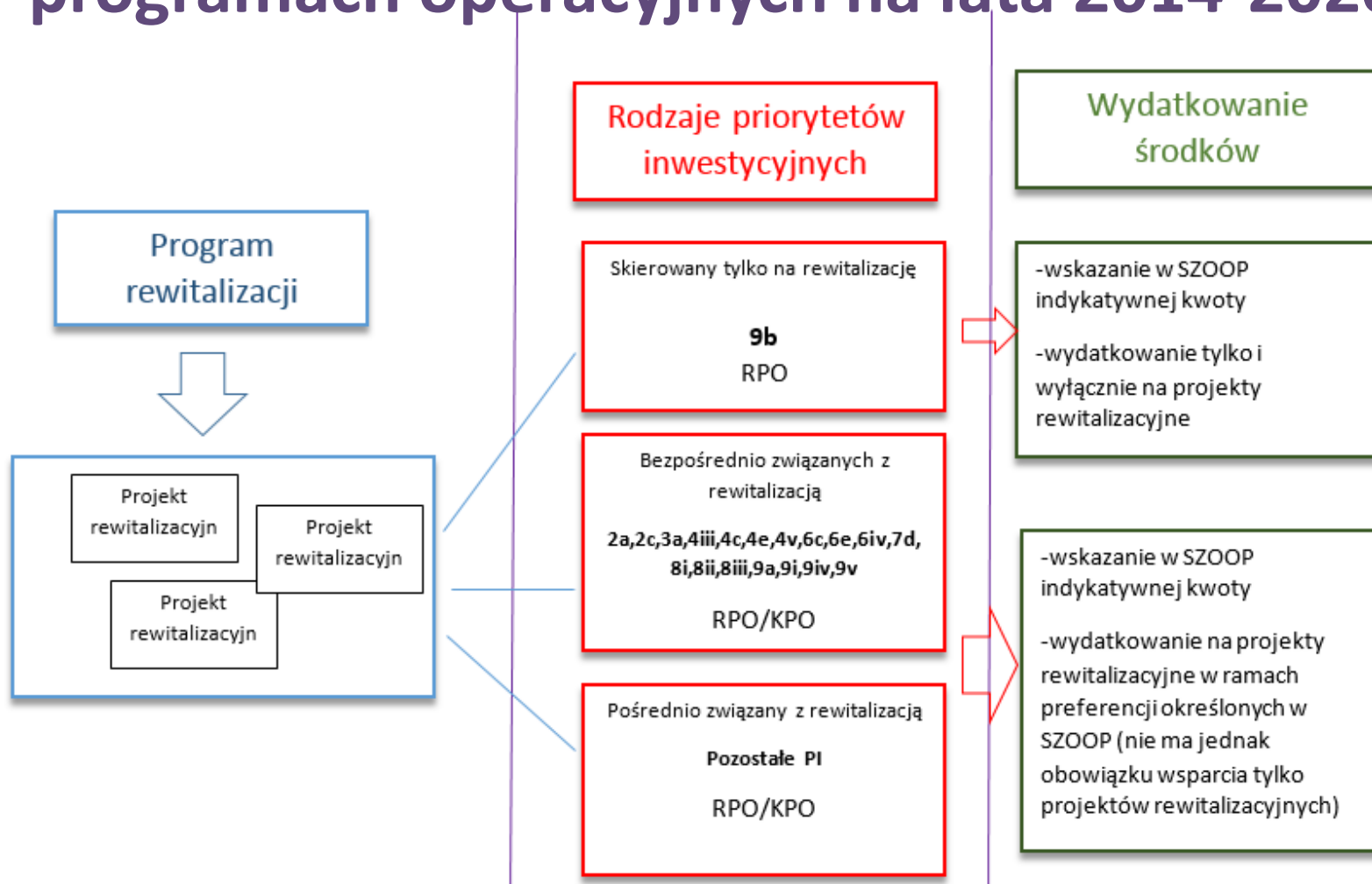
Dotychczasowe doświadczenia wskazują na **brak zintegrowanego planowania i realizacji przedsięwzięć wpisywanych w proces rewitalizacji**. W wielu przypadkach występował **brak kompleksowości działań i zintegrowanego planowania przedsięwzięć przyjmowanych jako projekty rewitalizacji**. **Niski udział społeczeństwa w pracach na etapie powstawania Lokalnych Programów Rewitalizacji i tworzenia projektów, powodowały niską skuteczność prowadzonych działań wobec przeciwdziałania negatywnym lokalnym zjawiskom społecznym i gospodarczym. [...]**

Prawidłowe wyznaczenie obszarów oraz określenie zjawisk kryzysowych o największym nasileniu na tym obszarze miało kluczowe znaczenie dla doboru planowanych działań rewitalizacyjnych.

W ocenie NIK, środki finansowe przeznaczone w latach 2007-2013 na realizację służących rewitalizacji zdegradowanych obszarów, na terenie skontrolowanych gmin, **nie przyniosły zakładanej, trwałej poprawy warunków życia na tych terenach.**

Rewitalizacja w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014-2020

-wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Dofinansowanie dla projektów rewitalizacyjnych będzie możliwe wyłącznie dla projektów, które:

- ✓ wynikają z obowiązującego (na dzień składania wniosku o dofinansowanie projektu) programu rewitalizacji;
- ✓ program rewitalizacji, z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny, spełnia wymagania tj. posiada określone cechy i elementy;
- ✓ program rewitalizacji, z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny znajduje się w wykazie programów rewitalizacji na terenie województwa zachodniopomorskiego prowadzonym przez Urząd Marszałkowski.

Program rewitalizacji uprawniający do wsparcia z RPO WZ 2014-2020

Program rewitalizacji opracowany zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446),

lub

Gminny program rewitalizacji opracowany zgodnie z art.14-24 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

Program rewitalizacji

**Nie ma gotowego, uniwersalnego programu
rewitalizacji.**

**Każda gmina jest inna, każda gmina ma zupełnie inny,
unikatowy zestaw problemów, na które trzeba
zareagować zupełnie inaczej.**

Gminny program rewitalizacji opracowany zgodnie z art.14-24 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777)

- Zastrzeżona nazwa - Gminny Program Rewitalizacji (art. 14 ust. 2)
- szacowany czas wynikający z ustawy na pracowanie to 36-60 tygodni

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji

- pełen zakres z ustawy o rewitalizacji - gmina nie posiada aktualnej diagnozy lub jest w trakcie opracowywania diagnozy / programu rewitalizacji

I. Opracowanie diagnozy zgodnie z art. 4 uor i Wytycznymi - ok. 18 tygodni:

- Pozyskanie danych
- Analizy
- Geokodowanie danych
- Sporządzenie map, w tym mapy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w skali co najmniej 1:5000 z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej / ewidencyjnej
- Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji – cd.

II. Przyjęcie uchwał rady gminy ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (prawo miejscowe) - art. 8 ust. 1 uor - ok. 23- 25 tygodni (przy założeniu braku uwag Wojewody):

- Analizy w zakresie ew. uwzględnienia w uchwale rady gminy ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji: prawa pierwokupu na rzecz gminy wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji i/lub zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy.
- Przygotowanie projektu uchwały rady gminy ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.
- Konsultacje społeczne projektu uchwały rady gminy ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (7 dni + co najmniej 30 dni)
 - Opracowanie i opublikowanie w BIP informacji podsumowujących każdą z form konsultacji - art. 7 uor
 - Wprowadzenie zmian do projektów uchwały wynikających z konsultacji.

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji – cd.

II. Przyjęcie uchwał rady gminy wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji - cd.:

- Przyjęcie przez radę gminy uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji;
- Potwierdzenie legalności uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przez wojewodę;
- Opublikowanie uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji – cd.

III. Przyjęcie uchwał rady gminy ws. przystąpienia do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji - art. 17 ust. 1 uor

- Ogłoszenie informacji o podjęciu uchwały ws. przystąpienia do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji (BIP+prasa lokalna+obwieszczenie).

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji – cd.

IV. Powołanie Komitetu Rewitalizacji - w trakcie tworzenia GPR lub po zakończeniu lecz nie później niż 3 m-ce - ok 15 tygodni

- Projekt uchwały rady gminy ws. zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji;
- Konsultacje społeczne projektu uchwały rady gminy ws. zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji (7 dni + co najmniej 30 dni)
 - Opracowanie i opublikowanie w BIP informacji podsumowującej konsultacje
 - Wprowadzenie ew. zmian do projektu uchwały wynikających z konsultacji
- Przyjęcie uchwały rady gminy ws. zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji
- Wybór członków Komitetu Rewitalizacji zgodnie z zasadami przyjętymi w uchwale rady gminy
- Powołanie Komitetu Rewitalizacji- zarządzenie wójta/burmistrza/prezydenta

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji – cd.

IV. Sporządzenie gminnego programu rewitalizacji - ok 30 tygodni

- Wybór ekspertów / wykonawcy GPR w trybie pzp
- Prace nad GPR - etap 1. - opracowanie projektu GPR zgodnie z zakresem określonym w art. 15 uor, w tym nabór przedsięwzięć
- Konsultacje społeczne projektu GPR (7 dni + co najmniej 30 dni)
- Opiniowanie projektu GPR – obligatoryjne (8 lub 9 instytucji) i fakultatywne (8 instytucji)
- Procedura oceny oddziaływania na środowisko: wystąpienie do RDOŚ i PWIS → w przypadku konieczności sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko: uzgodnienie zakresu prognozy z RDOŚ i PWIS.
- Prace nad GPR - etap 2. - wprowadzenie zmian do projektu GPR wynikających z konsultacji i opinii właściwych organów;
- Przyjęcie uchwały rady gminy ws. gminnego programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji opracowany zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446):

- Okres przejściowy na realizację przedsięwzięć
do 31 grudnia 2023 r.

Od 1 stycznia 2024 r. jedyną podstawą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminach będzie gminny program rewitalizacji przyjęty uchwałą gminy zgodnie z wymogami wskazanymi w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

- Szacowany czas wynikający z ustawy na opracowanie to
- od 16 tygodni

Opracowanie programu rewitalizacji - elementy obowiązkowe

I. Opracowanie diagnozy zgodnie z Wytycznymi

- Pozyskanie danych
- Analizy
- Sporządzenie map

II. Przystąpienia do sporządzenia programu rewitalizacji

- Wybór ekspertów / wykonawcy
- Prace nad PR
- Konsultacje społeczne projektu PR
- Procedura oceny oddziaływania na środowisko: wystąpienie do RDOŚ
- Prace nad PR - etap 2. - wprowadzenie zmian do projektu PR wynikających z konsultacji;
- Przyjęcie uchwały rady gminy ws. programu rewitalizacji.

Wymagane cechy programów rewitalizacji:

Kompleksowość programu rewitalizacji

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Koncentracja programu rewitalizacji

Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji.

Komplementarność projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów (a także szerzej: przedsięwzięć) rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie z mieszkańcami obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Minimalna zawartość programów rewitalizacji:

1. **opis powiązań** programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
2. **diagnoza** czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych, zawiera także analizę lokalnych potencjałów ;
3. **zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów** zdegradowanych, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów wymagających wsparcia;
4. **wizja** stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
5. **identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych**;
6. wykaz dopełniających się wzajemnie **najważniejszych przedsięwzięć i głównych projektów rewitalizacyjnych** dotyczących obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji
7. ogólny (zbiorczy) opis **innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć** rewitalizacyjnych - tzn. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.
8. **mechanizmy zapewnienia komplementarności** między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
9. **indykatywne ramy finansowe** w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w pkt. 7 oraz 8, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);
10. **mechanizmy włączenia mieszkańców**, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
11. **system realizacji** (wdrażania) programu rewitalizacji;
12. **system monitoringu** skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

1. POLITYKA GMINY

Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane jest **uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy.**

Programy rewitalizacji powinny być dokumentami operacyjnymi, podrzędnymi w stosunku do strategii rozwoju gminy.

1. POLITYKA GMINY – NAJCZEŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Cytowanie wszystkich celów z dokumentów strategicznych.
2. Brak logicznego związku cytowanych fragmentów ze zidentyfikowanymi problemami i celami rewitalizacji.
3. Cytowanie konkretnego RPO i innych dokumentów funduszowych jako punktu odniesienia dla planowanej rewitalizacji.

2. DIAGNOZA

Poprawność diagnozy warunkuje właściwe sformułowanie celów i zakładanych efektów programu rewitalizacji – diagnoza powinna wskazać czynniki i przyczyny degradacji.

2. DIAGNOZA

- Cel diagnozy: wyznaczenie obszaru zdegradowanego.
- Diagnoza: gromadzenie i interpretowanie danych.
- Źródła danych – sposób pozyskania, agregowania.
- Jak wyznaczyć obszar zdegradowany? – podejścia i wskaźniki.
- Obszar rewitalizacji – koncentracja działań.

Diagnoza w ustawie o rewitalizacji

Art. 4. 1. W celu opracowania diagnoz służących:

- 1) wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- 2) sporządzeniu albo zmianie gminnego programu rewitalizacji,
- 3) ocenie aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji

– wójt, burmistrz albo prezydent miasta prowadzi analizy, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Diagnoza w ustawie o rewitalizacji – c.d.

Art. 15. 1. Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

- 1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- 2) opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1;

Komentarz Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa do ustawy o rewitalizacji

5.2. ZAWARTOŚĆ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

W przepisie art. 15 ust. 1 *ustawy* szczegółowo opisano elementy, których zawarcie w GPR jest obowiązkowe. Katalog ten nie ma charakteru zamkniętego, o czym przesądza użycie wyrazów „w szczególności” – gmina w razie potrzeby może uzupełnić GPR o inne ustalenia dotyczące rewitalizacji. Do obowiązkowych ustaleń GPR należą:

1. **Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.** Zasady sporządzania diagnoz na potrzeby *ustawy* omówiono wcześniej (*patrz: Rozdział 2.5.*). Na potrzeby GPR obowiązkowe jest sporządzenie pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, która służyć powinna prawidłowemu ukształtowaniu pozostałych elementów programu (odpowiadać na pytanie: jak wyprowadzić obszar rewitalizacji ze stanu kryzysowego). W tym celu diagnoza zawiera m.in. analizę negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, a także analize lokalnych potencjałów, których występowanie na tym obszarze stanowi istotny element zapewniający sukces podejmowanych działań. Szczegółowy zakres diagnozy nie został w *ustawie* określony – powinien być dostosowany do lokalnej specyfiki gminy.

Przygotowanie do opracowywania diagnozy

- **Cel diagnozy** – po co robimy diagnozę?
- **Cel diagnozy** – na jakie pytania szukamy odpowiedzi?
- **Lista dostępnych źródeł informacji** – czyli gdzie szukamy odpowiedzi?
 - osoby
 - instytucje
 - dokumenty
 - miejsca
- **Metody badawcze** – czyli jak szukamy odpowiedzi?
- **Jak opracujemy wyniki?**
- **Limit czasowy** – czyli jak długo prowadzimy diagnozę?
- **Limit finansowy** – jakimi środkami dysponujemy na realizację diagnozy?

Zasady przeprowadzenia diagnozy:

- Diagnoza wykonywana jest dla **całej gminy**.
- Diagnoza do programu powinna stanowić **efekt rzeczywistego przeanalizowania określonych zjawisk dla gminy**.
- Z diagnozy i analizy danych statystycznych potwierdzonych konsultacjami społecznymi **kształtuje się obszar zdegradowany**.

Obszary tematyczne w diagnozie

**OBSZAR
PRZESTRZENNY**

**OBSZAR
ŚRODOWISKOWY**

**OBSZAR
GOSPODARCZY**

**OBSZAR
TECHNICZNY**

**OBSZAR
SPOŁECZNY**

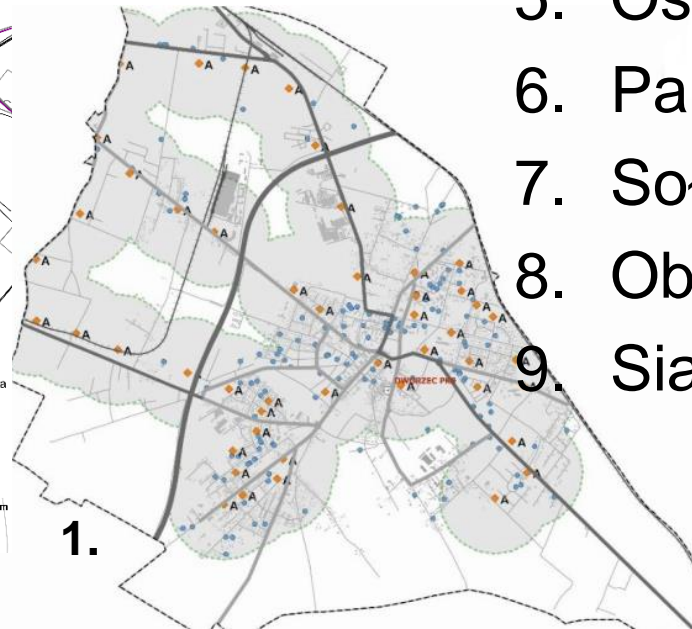
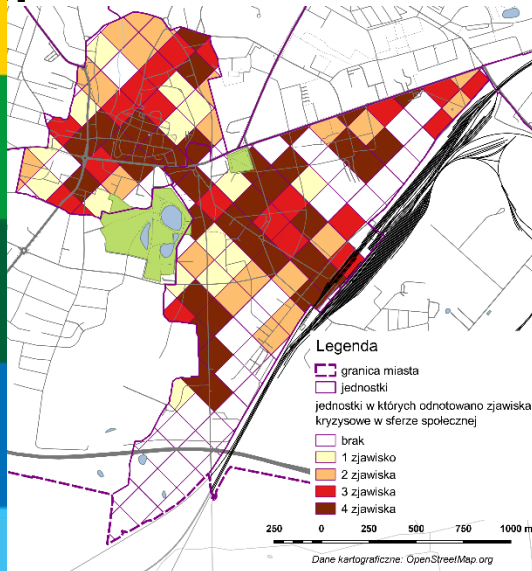
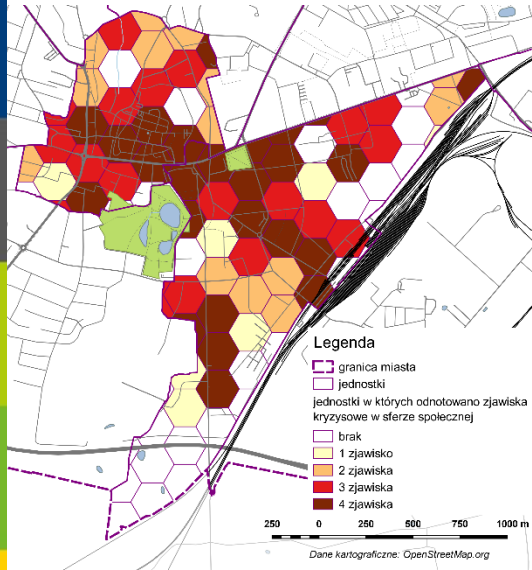

Obszary analiz - Ustawa o rewitalizacji

Art. 9. 1. Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Metodologia analiz w rewitalizacji

Poziom analiz w gminie:

1. Adresami
2. Ulicami
3. Jednostkami urbanistycznymi/miejskimi
4. Obwodami wyborczymi
5. Osiedlami
6. Parafiami
7. Sołectwami
8. Obwodami szkolnymi
9. Siatką heksagonalną - itd.

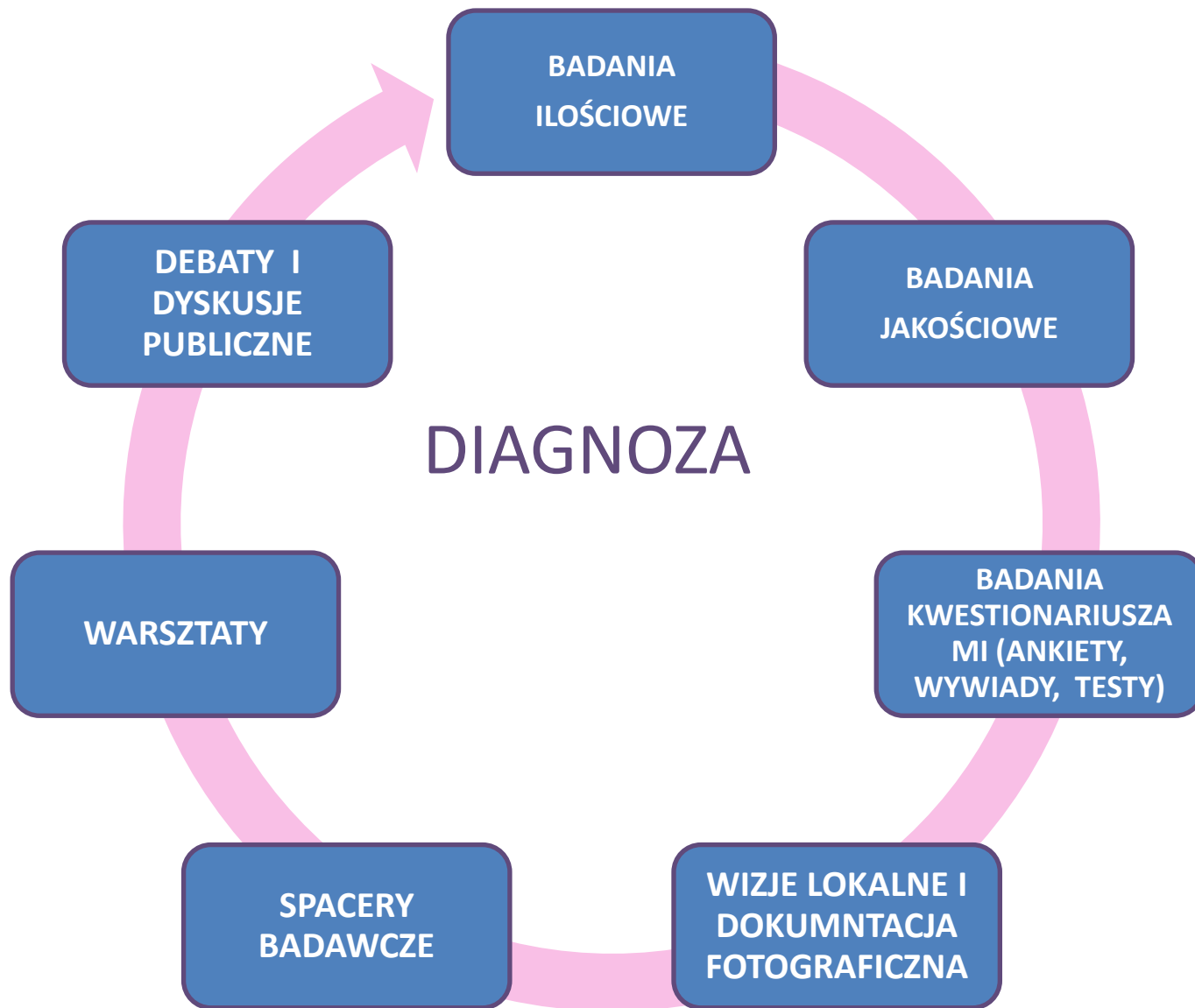
Źródła danych do diagnozy

- **Urząd gminy/miasta**
- **MOPS/GOPS,**
- **Straż miejska**
- **Szkoły**
- **Podmioty z obszaru kultury**
- **Biuro geodety**
- **Miejski konserwator zabytków**
- Starostwo Powiatowe
- Powiatowy Urząd Pracy
- Policja
- Wojewódzki konserwator zabytków
- Bank danych lokalnych

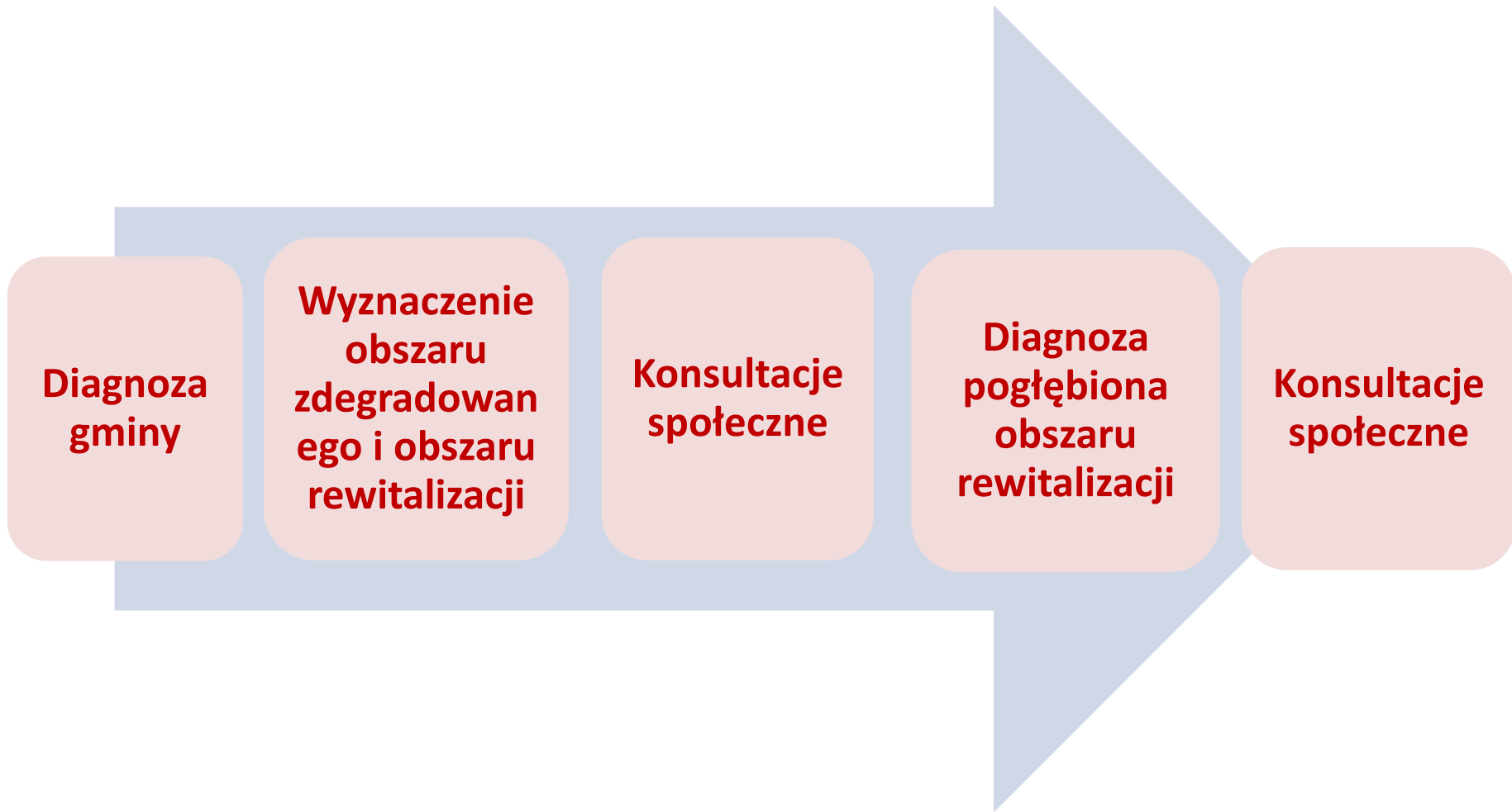
Dostępność danych

§4 - Ustawa rewitalizacyjna

2. Podmioty, o których mowa w art. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2014 r. poz. 782 i 1662 oraz z 2015 r. poz. 1240), gromadzące i przetwarzające dane inne niż dane osobowe w zakresie niezbędnym do opracowania diagnoz, o których mowa w ust. 1, niezwłocznie udostępniają te dane właściwemu wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta na zasadach określonych w tej ustawie.

Podstawowe etapy przeprowadzenia diagnozy

Efekty diagnozy – dla PR opracowanych zgodnie z ustawą o rewitalizacji

Wizualizacja wyników diagnozy

- zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5 000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej.

2. DIAGNOZA – NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Brak jasnej metodologii opracowania diagnozy.
2. W szczegółowej analizie wskaźnikowej na poziomie gminy brak analiz na niższych poziomach oraz brak analizy porównawczej.
3. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji na podstawie np. własnego uznania, wyłącznie ankiet, wybiórczych analiz.

3. WYZNACZANIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale i wiejskich. Może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

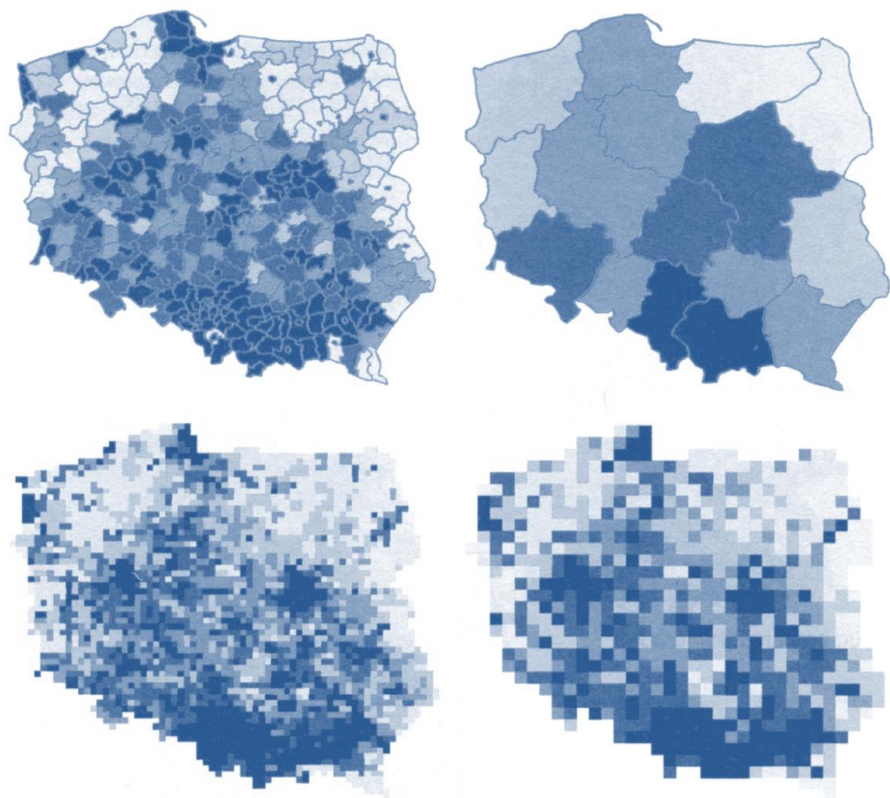
3. WYZNACZANIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy wymaga przetwarzania danych w ramach poziomu niższego niż poziom gminy, możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych, powstałych np. przy wykorzystaniu istniejącego podziału administracyjnego gminy czy jednostek GUS.

Rekomenduje się, aby były to obszary, które:

- stanowią pewne całości pod względem funkcjonalnym;
- charakteryzują się pewną spójnością społeczną i przestrzenną.

3. WYZNACZANIE OBSZARU – AGREGACJA DANYCH

Użycie różnej wielkości jednostek przestrzennych pozwala na przedstawienie średniego natężenia zjawisk występujących na pożądanym obszarze.

Użycie różnej wielkości siatki pozwala na zobrazowanie zjawisk na potrzebnym poziomie szczegółowości.

Gęstość zaludnienia w os/km²

Źródło: Modelowa rewitalizacja miast, Prezentacja temat 1. „Od obszaru zdegradowanego do obszaru rewitalizacji”, <https://www.popt.gov.pl/strony/o-programie/wydarzenia/konkurs-dla-samorzadow-modelowa-rewitalizacja-miast/>

3. WYZNACZANIE OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym nieposiadające wspólnych granic, ale nie może obejmować terenów większych **niż 20% powierzchni gminy** oraz zamieszkanym przez **więcej niż 30% jej mieszkańców**.

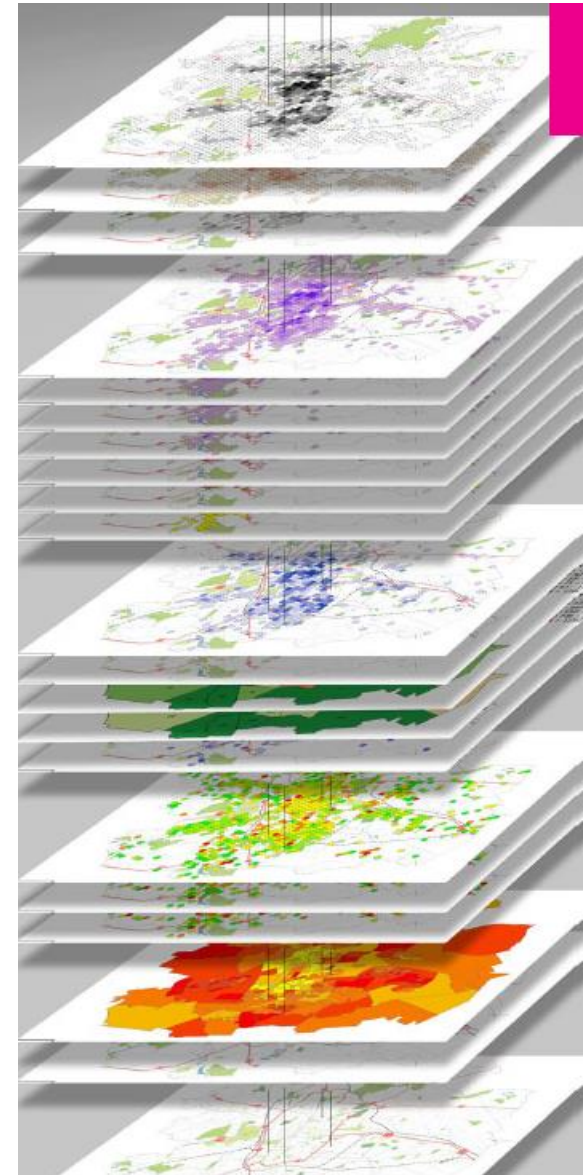
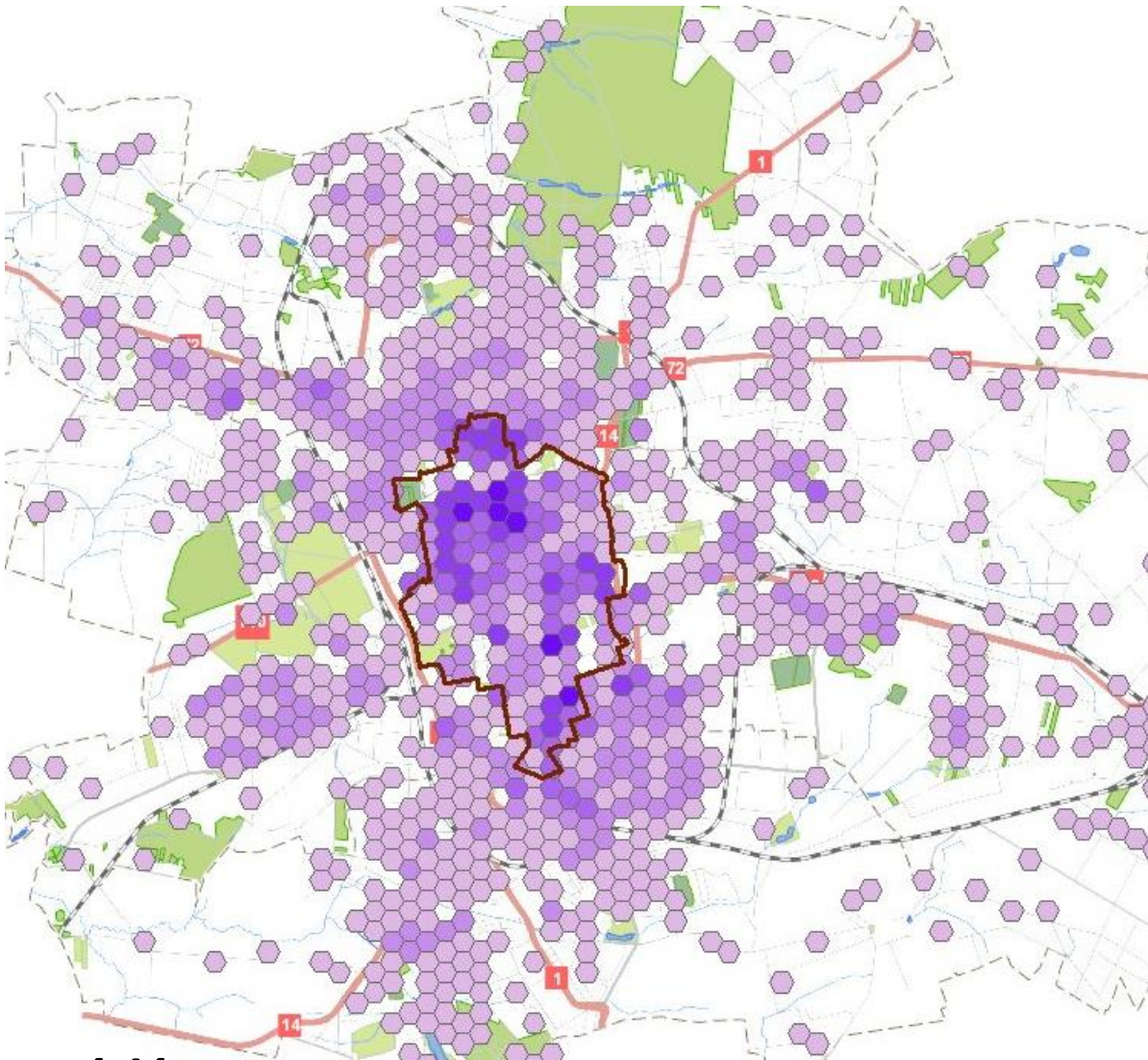
3. WYZNACZANIE OBSZARU REWITALIZACJI

Zakłada się, że jedynie w szczególnych przypadkach będzie wykorzystywany maksymalny limit. Co do zasady obszar ten powinien być mniejszy, co powinno gwarantować możliwość sfinansowania przez gminę planowanych działań rewitalizacyjnych w zakresie gwarantującym uzyskanie zakładanego efektu.

Informacja na temat powierzchni obszaru rewitalizacyjnego objętego programem rewitalizacji, a także jego udział w powierzchni ogólnej gminy powinna być wyraźnie wskazana w dokumencie.

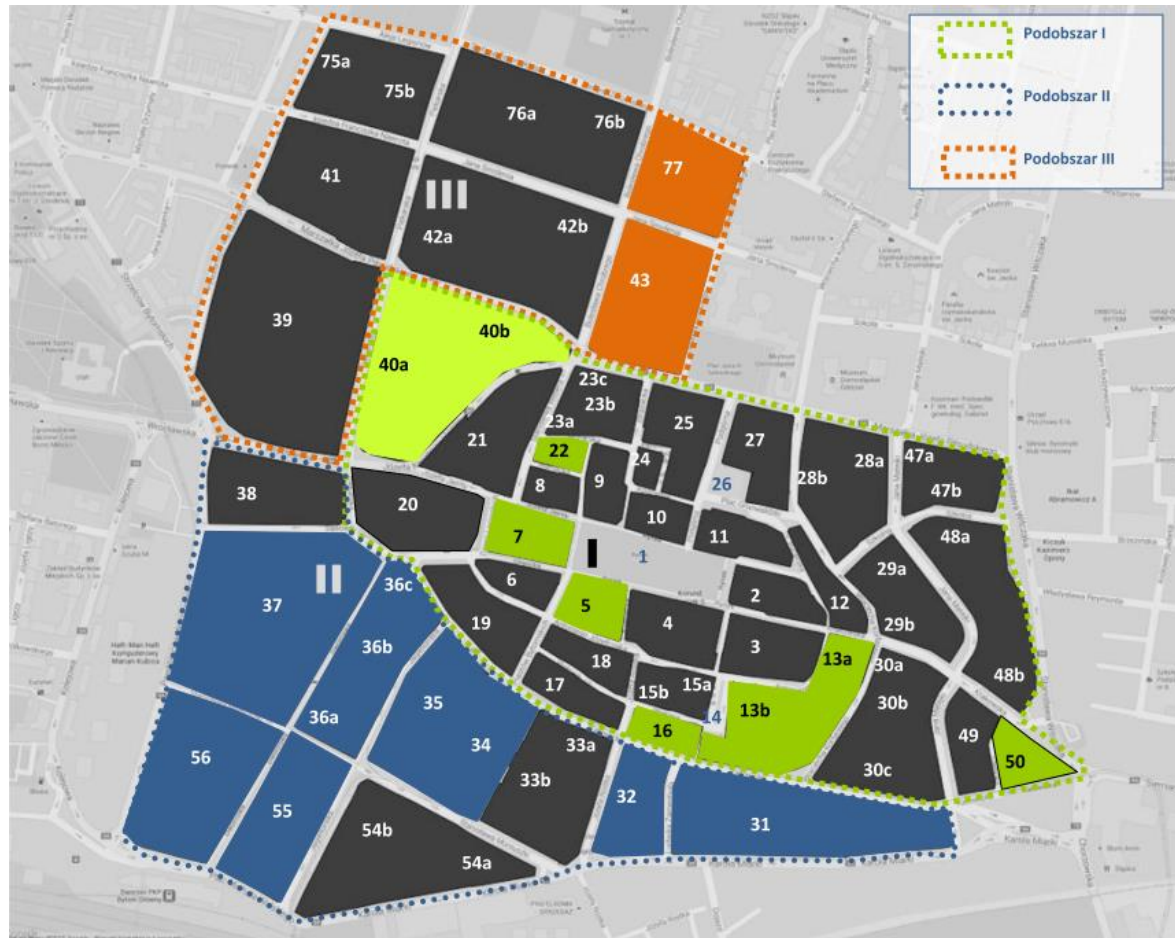
Powierzchnię ogólną rozumie się jako powierzchnię w granicach administracyjnych danej gminy.

WYZNACZANIE OBSZARU – PROJEKTY PILOTAŻOWE ŁÓDŹ

Łódź, <http://centrumwiedzy.org/delimitacja-obszaru/>

WYZNACZANIE OBSZARU – PROJEKTY PILOTAŻOWE BYTOM

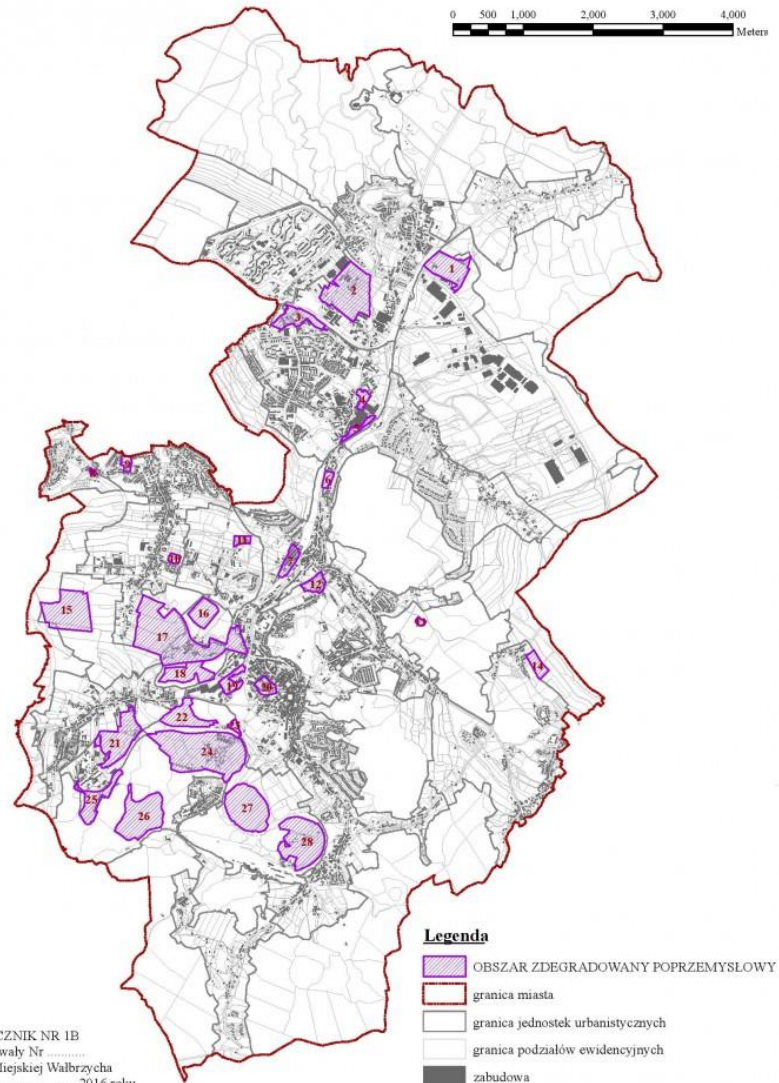

Bytom, <http://www.bytomodnowa.pl/rewitalizacja-srodmiescia>

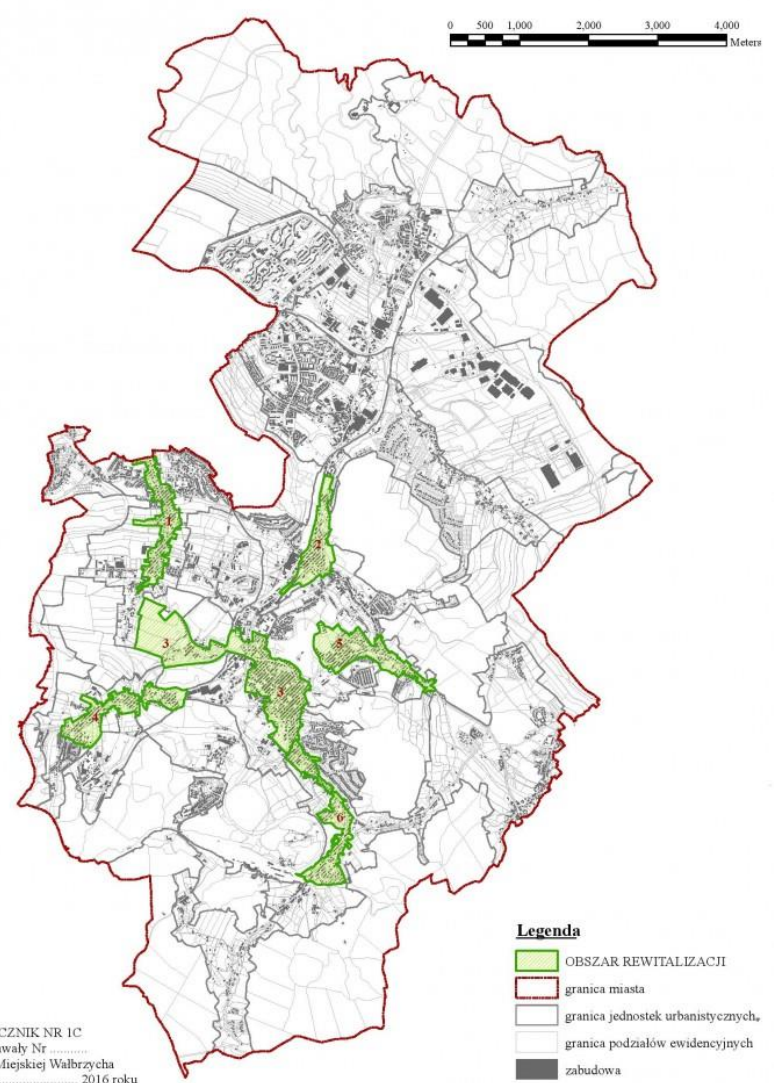
WYZNACZANIE OBSZARU – PROJEKTY PILOTAŻOWE WAŁBRZYCH

Obszar zdegradowany przemysłowy

Obszar rewitalizacji

ZALĄCZNIK NR 1B
do Uchwały Nr
Rady Miejskiej Wałbrzycha
z dnia 2016 roku

ZALĄCZNIK NR 1C
do Uchwały Nr
Rady Miejskiej Wałbrzycha
z dnia 2016 roku

3. WYZNACZANIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

– NAJCZĘSCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Brak uzasadnienia wynikającego z diagnozy dotyczącego zidentyfikowania obszaru zdegradowanego i wyboru obszaru do rewitalizacji.
Przekraczanie dopuszczalnych limitów wskazanych do objęcia obszarem rewitalizacji.
Wyznaczanie obszarów niezamieszkałych głównie - parki, bulwary itp.

4. EFEKT REWITALIZACJI

Efektem jest zminimalizowanie kryzysu na danym obszarze oraz odwrócenie negatywnych trendów.

Nie każda rewitalizacja musi być zakończona „efektem Bilbao” - „efektem Guggenheima”.

4. EFEKT REWITALIZACJI

Gdy powodzenie działań rewitalizacyjnych jest uzależnione od zastosowania narzędzi ustawowych, rekomendowanym typem programu rewitalizacji jest gminny program rewitalizacji.

4. EFEKT REWITALIZACJI – NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Brak pomysłu na to co chcemy osiągnąć dzięki przeprowadzeniu procesu rewitalizacji.
2. Brak konsekwencji działań.
3. Brak wizji obszaru po przeprowadzeniu wszystkich działań.
4. Podejście wybiórcze, nastawione na szybki wynik.
5. Wygórowane oczekiwania.
6. Niedostosowanie wizji do możliwości miejsca.

5. CELE REWITALIZACJI

Rewitalizacji dokonuje się przede wszystkim w kontekście społecznym.

Jej celem jest rozwój społeczny, któremu służyć winny działania rewitalizacyjne, w tym te mające na celu modernizację zabudowy.

5. CELE REWITALIZACJI

Cele procesu rewitalizacji powinny wynikać z wielokryterialnej i przekrojowej analizy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, a także wieloaspektowej analizy i diagnozy stanu kryzysowego.

Logiczne związki pomiędzy celami i efektami
(wynikami)

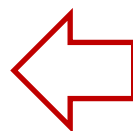
5. CELE REWITALIZACJI – NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Cele ogólne, lakoniczne.
2. Cele strategiczne dla całej gminy lub cele w formie konkretnych projektów.
3. Działania niepowiązane z celami.

6. PROJEKTY GŁÓWNE

Projekty bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej.

6. PROJEKTY REWITALIZACYJNE

**Projekty
społeczne**

Stwarzają możliwości włączenia społecznego

**Projekty
infrastrukturalne**

Pozwalają na usprawnienie możliwości

6. PROJEKTY GŁÓWNE – NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Brak logicznego powiązania zdiagnozowanych problemów i zaplanowanych przedsięwzięć – „worek przypadkowych projektów”.
2. Brak mechanizmów integrowania zidentyfikowanych celów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych – brak spójnej całości.
3. Projekty turystyczne, rekreacyjne, estetyzujące oraz tzw. „rewitalizacje parków” jako przeważające w programie.
4. Projekty ogólnogminne lub wykraczające poza obszar rewitalizacji bez uzasadnienia ich wpływu na zidentyfikowane problemy.
5. Brak projektów społecznych i/lub projekty miękkie jako dodatkowe, niekompleksowe.
6. Gmina jako jedyny realizator projektów.

7. POZOSTAŁE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Charakterystyka (zbiorczy opis) innych uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.

7. POZOSTAŁE PRZEDSIĘWZIĘCIA – NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Brak projektów/przedsięwzięć dodatkowych;
2. Brak podziału na projekty główne i dodatkowe/uzupełniające.
3. Brak spójności z projektami głównymi.

8. KOMPLEMENTARNOŚĆ:

Komplementarność przestrzenna

- Wzajemne dopełnianie się działań w przestrzeni gminy
- Zapobieganie przenoszeniu problemów na inne tereny
- Ciągła analiza następstw podejmowanych decyzji dla polityki przestrzennej gminy

Komplementarność problemowa

- Wzajemne dopełnianie się działań sektorowych
- Parametryzacja pożądanego stanu, do którego osiągnięcia prowadzi realizacja programu
- Ocena spójności działań z efektami analiz na obszarze województwa

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

- Efektywny system zarządzania rewitalizacją
- Spójność działań i procedur
- Wypracowanie trwałych standardów

Komplementarność międzyokresowa

- Analiza dotychczasowych działań gminy, ocena skuteczności, osiągnięć i efektywności
- Wykorzystanie wniosków z dotychczasowych działań i ewaluacji

Komplementarność źródeł finansowania

- Uzupełnianie i łączenie form wsparcia (EFRR, EFS, FS, publiczne środki krajowe)
- Tworzenie warunków do włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji

8. KOMPLEMENTARNOŚĆ - NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Brak logicznej całości.
2. Brak powiązań między poszczególnymi.
projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.
3. Brak komplementarności pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy.

9. RAMY FINANSOWE

W finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych ważną zasadą jest komplementarność źródeł finansowania – np. łączenia środków prywatnych i publicznych - oraz realizacja aspektu społecznego. Istotnym jest, aby wykorzystać i stymulować czynniki o charakterze endogenicznym.

9. RAMY FINANSOWE - NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. W przypadku projektów głównych brak wskazania źródeł finansowania.
2. Kwoty podawane ogółem dla całego programu rewitalizacji, a nie dla poszczególnych projektów.
3. Projekty współfinansowane wyłącznie ze środków RPO.
4. Brak harmonogramu realizacji lub nierealny harmonogram.

POZAFINANSOWE FORMY WSPARCIA

- Ograniczanie barier wejścia dla nowych firm:
 - Zwolnienia z obowiązku wpłacenia kaucji, lub zmiana jej formy i wielkości
 - Wprowadzenie czynszu kroczącego (tzw. step-rent),
 - Wprowadzenie w zapisach umownych tzw. „break-option”,
 - Wakacje czynszowe,
- Uzależnienie wysokości czynszu od:
 - potencjału lokalizacji - czynsz od obrotów,
 - wielkości wynajmowanego lokalu,
 - roli najemcy w strukturze centrum (generator czy konsument ruchu)
- Obniżki czynszu
 - w okresie prowadzenia prac remontowych na nieruchomości
 - W okresie prowadzenia prac remontowych w sąsiedztwie nieruchomości,
 - Uzależnione od realnego spadku obrotów, zmiany przychodów.
- Promowanie i ochrona lokalnego rzemiosła

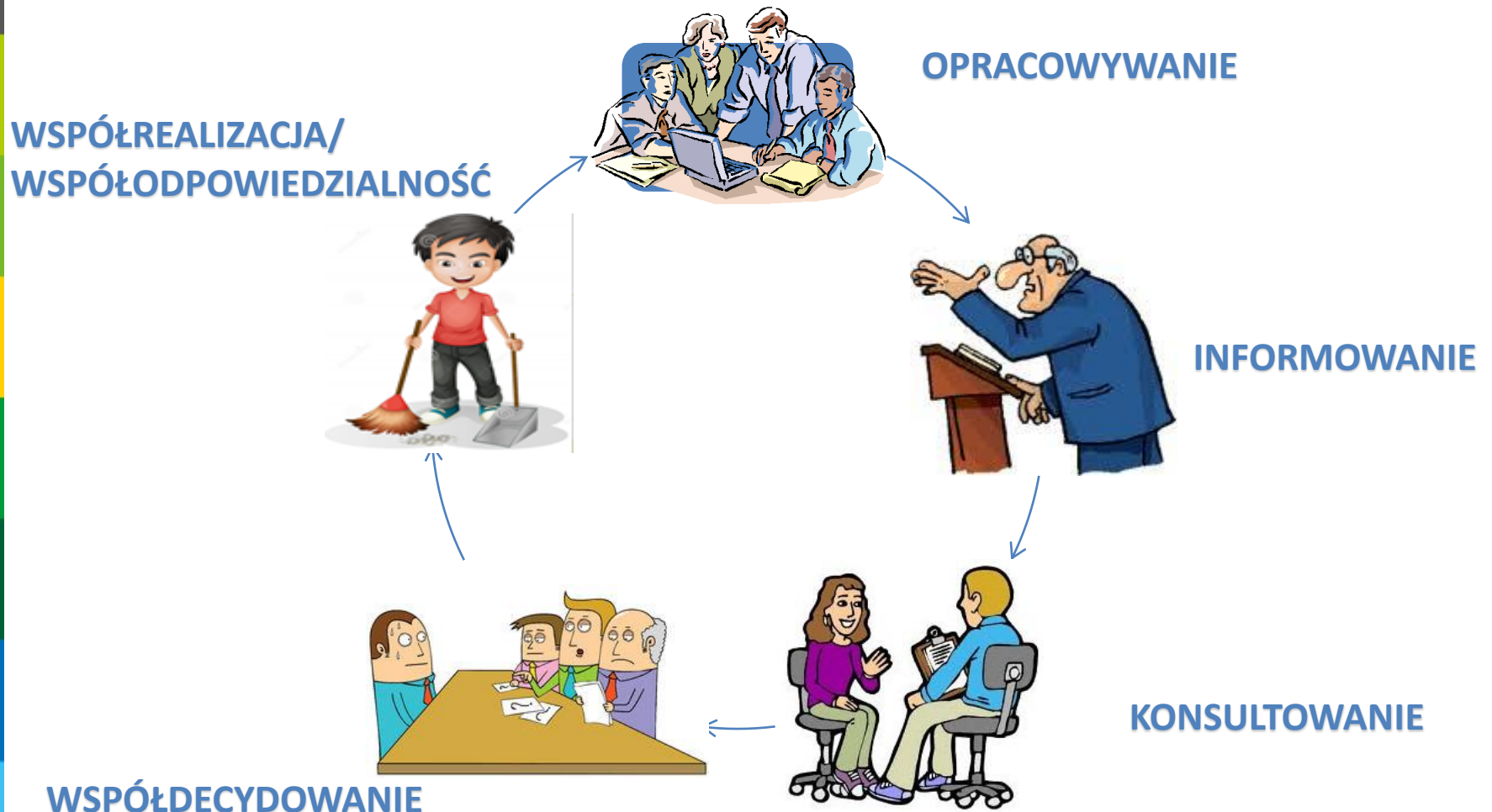
10. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Rewitalizację prowadzi się z ludźmi i dla ludzi!

Mechanizmy włączenia mieszkańców przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji na wszystkich jego etapach tj. tworzenia, wdrażania oraz monitorowania.

Efektywna i skuteczna partycypacja wymaga uruchomienia szczególnego procesu, w którym społeczność lokalna jest nie tylko adresatem, lecz także współtwórcą wypracowywanych rozwiązań.

10. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

INTERESARIUSZE W REWITALIZACJI

Art. 2. 2. Interesariuszami rewitalizacji, zwanymi dalej „interesariuszami”, są w szczególności:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy rzeczy nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2. mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. organy władzy publicznej;
7. podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

METODY PARTYCYPACJI:

Istnieje wiele różnych form, które mogą angażować mieszkańców w proces podejmowania decyzji, m.in.:

- Spacery badawcze
- Mobilne punkty konsultacyjne
- Stały punkt konsultacyjno-informacyjny
- Wizyty w podwórkach lub mikro-festyny sąsiedzkie
- Wywiady (badania jakościowe)
- Sondy, ankiety (badania ilościowe)
- Pula środków, o której decydują sami mieszkańcy (jak budżet partycypacyjny)
- Możliwość zgłoszenia własnych zadań przy wkładzie koncepcyjnym lub niematerialnym (inicjatywa lokalna)
- Debaty

METODY PARTYCYPACJI:

Warszawa, Praga

Parnawa

Wałbrzych

10. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA – NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Brak edukacji interesariuszy.
2. Wyłącznie jednostronne informowanie mieszkańców.
3. Brak włączenia mieszkańców na etapie wdrażania programu i monitorowania.
4. Brak wskazania konkretnych interesariuszy np. podmiotów gospodarczych, fundacji, organizacji pozarządowych itp.

11. SYSTEM REALIZACJI PR (STRUKTURA ORGANIZACYJNA)

Sposób zarządzania procesem rewitalizacji gwarantujący jego efektywne wdrażanie.

- Umieszczenie w strukturze urzędu.
- Sposób działania – decyzyjność, współpraca.
- Sposób podejmowania decyzji.
- Skład osobowy – wiedza/kompetencje/wieloobszarowość.

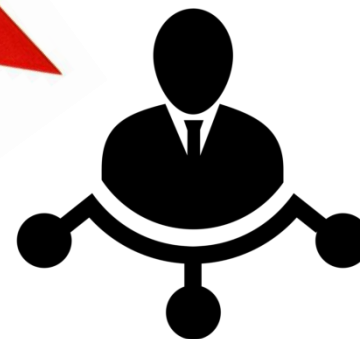
Sprawność i przejrzystość systemu realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji.

WDRAŻANIE PROGRAMU REWITALIZACJI MOŻE ODBYWAĆ SIĘ POPRZEZ RÓŻNE STRUKTURY:

Zespół zadaniowy

**Kto koordynuje?
Kto decyduje?**

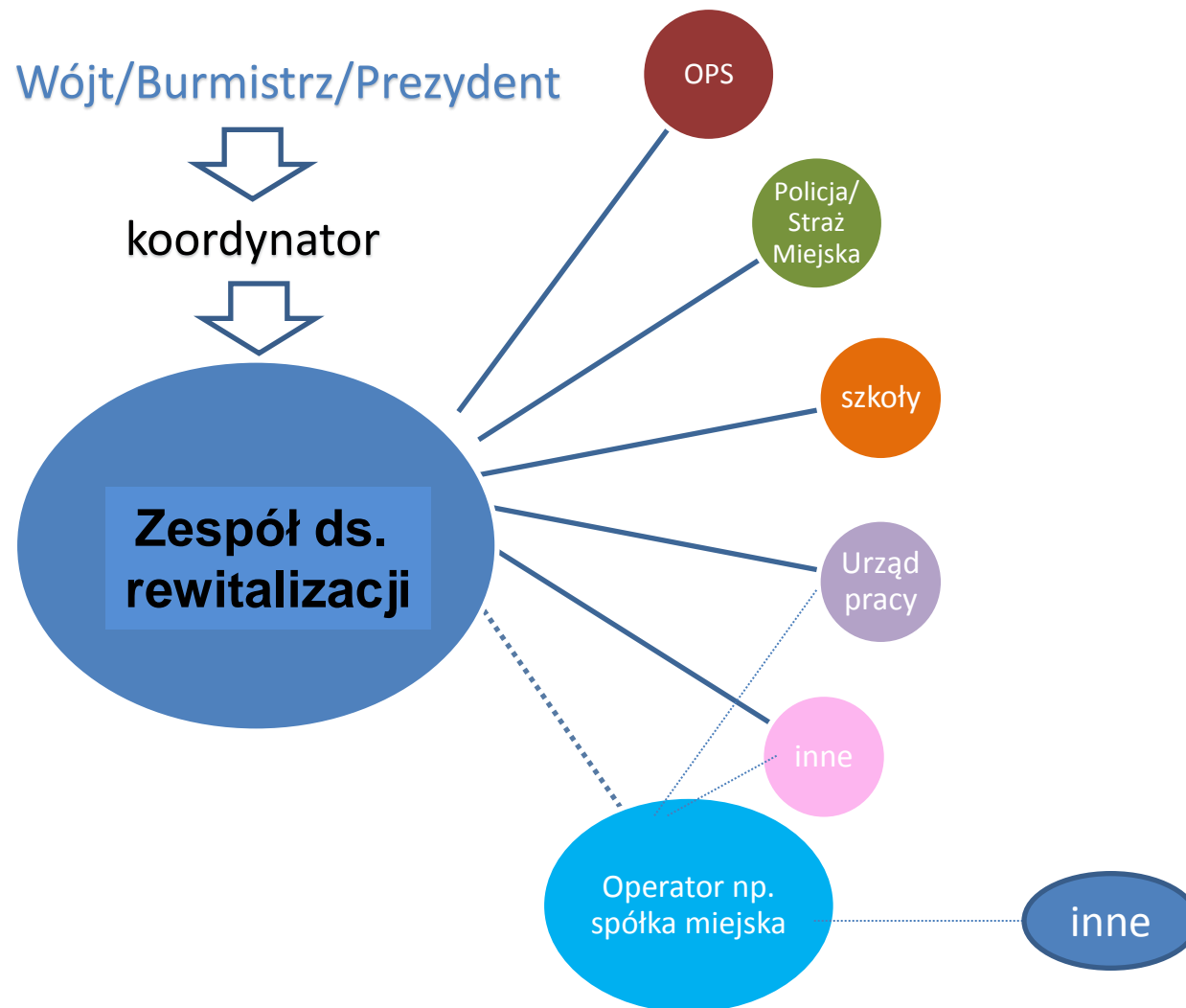
Operator

**Ocena potencjału
Ocena potrzeb
Ocena zakresu zadań**

Gdzie w strukturach urzędu?
Jaka rola?
Jakie kompetencje?
Z kim współpracuje?

Gdzie w strukturach?
Jaka rola?
Jakie kompetencje?
Czynny czy bierny?

11. ZARZĄDZANIE PROCESEM

SYSTEM ZARZĄDZANIA – NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Złe zarządzanie, podejście wybiórcze, nastawione na szybki wynik.
2. Stosowanie wyłącznie zapisów, jak powinno być, a brak konkretnego opisu jak będzie wyglądać zarządzanie i realizacja u Wnioskodawcy.
3. Wskazywanie wójta/burmistrza/prezydenta jako realizatora wszystkich zadań.
4. Brak wskazania osoby decyzyjnej.

12.MONITORING

Skuteczny system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR.

MONITOROWANIE I EWALUACJA

- Jakie wskaźniki lokalne przyjmować?
- Jak zorganizować system monitorowania postępów rewitalizacji?
- Jak prowadzić ewaluację osiągnięcia celów rewitalizacji?

MONITOROWANIE
PROGRAMU

MONITOROWANIE
PROJEKTU

12.MONITORING

Rodzaje wskaźników:

- wskaźniki realizacji projektów – pokazują nam stopień realizacji poszczególnych projektów (najczęściej wskaźniki produktu, rezultatu);
- wskaźniki realizacji Programu rewitalizacji – pokazują nam zmianę tj. spadek lub wzrost zjawisk kryzysowych występujących (zdiagnozowanych) na obszarze rewitalizacji, który nastąpił w wyniku realizacji Programu rewitalizacji.

Wskaźniki mają pokazać w jakim stopniu zrealizowane zostały cele wyznaczone w wyniku przeprowadzonej diagnozy:

- wskaźnik musi być konkretny (nazwa);
- musi dać się zbadać lub zmierzyć (źródła informacji);
- określamy wartość bazową (zmierzona na etapie diagnozy) oraz wartość docelową (jaką chcemy osiągnąć w wyniku realizacji PR);
- określamy sposób monitorowania.

MONITOROWANIE PROJEKTU

Jako udział projektu w obszarze objętym programem rewitalizacji powinno się podać wartość procentową jaką dany projekt realizuje na obszarze objętym programem rewitalizacji.

Wartość tą można obliczyć np.:

- **W inwestycjach liniowych** – jako % kilometrów realizowanych na obszarze objętym programem rewitalizacji
- **W inwestycjach powierzchniowych** – jako % powierzchni projektu znajdującego się na obszarze objętym programem rewitalizacji
- **W inwestycjach miękkich** – jako % mieszkańców/uczestników projektu zamieszkałych na obszarze objętym programem rewitalizacji

MONITORING PROGRAMU REWITALIZACJI

TRAFNOŚĆ (*relevance*)

Ocena adekwatność planowanych celów rewitalizacji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie. **Analiza tego kryterium jest prowadzona przed rozpoczęciem programu (w ramach ewaluacji *ex ante*).**

SKUTECZNOŚĆ (*effectiveness*)

Ocena (np. procentowo) stopień realizacji zakładanych celów rewitalizacji (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, narzędzi oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty.

EFEKTYWNOŚĆ (*efficiency*)

Ocena relację między poniesionymi nakładami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi itp.) a osiągniętymi efektami (*rezultatami*) rewitalizacji.

UŻYTECZNOŚĆ (*utility*)

Ocena całość rzeczywistych efektów wywołanych przez rewitalizację (zarówno tych planowanych, jak i nieplanowanych, tzw. ubocznych), odnosząc je do wyzwań społeczno-ekonomicznych (często już zmienionych w czasie). **W odróżnieniu od kryterium trafności, ocena użyteczności jest prowadzona po zamknięciu interwencji (w ewaluacji *ex post*).**

TRWAŁOŚĆ (*sustainability*)

Ocena ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej (a więc po zakończeniu interwencji – *wskaźniki oddziaływania*).

12.MONITORING – NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY

1. Monitoring wyłącznie na projekcie – np. wskaźniki rezultatu. Monitoring nie zakładający żądanych skwantyfikowanych zmian tzn. brak podanych wartości – możliwość subiektywnej oceny efektów podejmowanych działań.
2. Brak źródeł pozyskiwania informacji koniecznych do monitorowania realizacji programu rewitalizacji.
3. Brak logiki interwencji - wskaźniki nieodpowiadające określonej wizji i celom.

MINIMALNY ZAKRES PRACY GMINY:

1. Wyznaczenie w Gminie osoby lub zespołu odpowiedzialnego za prowadzenie procesu przygotowawczego PR, a potem za realizację, monitoring i ocenę. Pozyskanie i przygotowanie danych do diagnozy dla całej gminy, która stanowi podstawę do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.
2. Przygotowanie projektów uchwał rady gminy.
3. Zgłoszenie do Wykazu programów rewitalizacji województwa zachodniopomorskiego.

**Gmina jako koordynator
rewitalizacji, a nie tylko realizator
tego procesu!**

**Działania prowadzone są
kompleksowo a nie doraźnie!**

**Kluczem do dobrej rewitalizacji jest
umiejętne dostosowanie
przedsięwzięcia do lokalnych
potrzeb i uwarunkowań.***

*"Ludzie, przestrzeń, zmiana – dobre praktyki w rewitalizacji polskich miast" Ministerstwo
Rozwoju

Materiały wykorzystane w prezentacji

Informacja o wynikach kontroli. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast. Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2016 r.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 Nr 199 poz. 1227).

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa. Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016 r.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

Wydział Zarządzania Strategicznego

Ul. Wyszyńskiego 30, 70-203 Szczecin
Tel. 91 44 11 171, fax 91 48 81 015

www.rpo.wzp.pl

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

